

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Pomocné vědy historické

Tematická oblast	Numizmatika
Datum vytvoření	1. 12. 2012
Ročník	6. ročník osmiletého nebo 1. ročník čtyřletého gymnázia
Stručný obsah	Student se seznámí s problematikou výroby mincí i pravidly jejich popisu. Prostřednictvím prezentace také s příklady historických mincí.
Způsob využití	Výklad je vhodné použít při výkladu měnové reformy Václava II. K prezentaci je přiložen pracovní list, s jehož pomocí studenti odpoví na otázky.
Autor	Mgr. Michael Dvorský
Kód	VY_32_INOVACE_17_DDVR08

NUMIZMATIKA

Numizmatika je věda o vývoji a funkci platebních prostředků. Orientuje se na předmincovní platidla, mince i medaile podobné mincím.

Název vznikl z řeckého νόμισμα – peníz a νόμος – právo.

POPIS MINCE

- ⦿ **Vnější znaky:**
- ⦿ **Látka** – kov, z něhož byly mince raženy. Nejčastějším kovem bylo od starověku stříbro, často smíchávané s mědí. První zlaté mince u nás začal razit Jan Lucemburský – zlaté dukáty.
- ⦿ **Tvar** – většinou okrouhlý. Kus kovu okrouhlého tvaru, opatřený na líci (averz) a rubu (reverz) ražbou se nazývá *střížek*.
- ⦿ **Velikost** – souvisela s hodnotou mince
- ⦿ **Legenda** – vyskytuje se zejména ve formě opisu – textu v opisovém kruhu.

Ražba – skládá se ze čtyř operací:

1. stříbro bylo zbaveno příměsí, popř. smícháno s mědí.
2. z tenkých válečků, tzv. cánů, stříhali *mincíři* střížky.
3. bělení – střížky byly vloženy do roztoku kuchyňské soli a modré skalice

1. ražba – *pregéři* seděli na stolicích a ze střížků razily mince. Nepovedené byly vráceny k první fázi.

Vnitřní znaky:

Hrubá hmotnost mince. Konkrétní mince neměly stejnou hmotnost. Pro mincovnu bylo rozhodující, aby se z konkrétního množství kovu zhotovil určitý počet mincí. Z pražské hřivny (253g) bylo vyraženo 64 pražských grošů.

Jakost, ryzost – poměr ušlechtilého kovu k příměsi. Jakost zlatých mincí se určoval v karátech (24 karátů) a jakost stříbra v lotech (16 karátů). Tedy karát byl $1/24$ hřivny a lot $1/16$ hřivny.

Jádro mince – hmotnost drahého kovu obsaženého v minci.

Z tenkých válečků,
tzv. cánů,
stříhali mincíři střížky,
z nichž se razily mince

Na stolicích seděli
pregéři a ze střížků
razili mince.

Ukázky historických platidel

Athénská
tetradrachma
se symbolem
Athén - sovou

http://cs.wikipedia.org/wiki/Soubor:Tetradrachm_Athens_450_reverse_CdM_Paris.jpg

autor: Marie-Lan Nguyen

Zlatý aureus římského císaře Octaviána

http://cs.wikipedia.org/wiki/Soubor:Antony_with_Octavian_aureus.jpg

Classical Numismatic Group, Inc.

První denáry v Čechách
začal razit kníže Boleslav I.
po roce 955.

http://cs.wikipedia.org/wiki/Soubor:Boleslav1_denar.jpg

Denár krále
Vratislava II.

http://cs.wikipedia.org/wiki/Soubor:Den%C3%A1r_Vratislav_II-B.jpg

Brakteát Přemysla Otakara II.

Brakteát je jednostranná mince,
užívaná od 12. do 15. století.

Pražský groš Václava II.

http://cs.wikipedia.org/wiki/Soubor:Grossi_pragenses_revers.jpg

Autor: Original uploader was [Mzopw](#) at [pl.wikipedia](#)

Tolar Marie Terezie

První papírové peníze
– státní dluhopisy, tzv. bankocetle (Banco-Zettel), vydávané za vlády Marie Terezie.

Rakousko – uherská korunová měna

2 haléře

1 koruna

10 korun
- zlatá mince
a papírová
bankovka

http://cs.wikipedia.org/wiki/Soubor:AHK_1_corona_1901_reverse.jpg

http://cs.wikipedia.org/wiki/Soubor:AHK_2_heller_1893_obverse.jpg

http://cs.wikipedia.org/wiki/Soubor:AHK_10_coronae_1909_Marschall_reverse.jpg

http://cs.wikipedia.org/wiki/Soubor:AHK_10_1904_obverse.jpg

Autor: Österreichisch-Ungarischen Bank (Osztrák-Magyar Bank)

Úkoly:

1. Vysvětli pojmy hrubá hmotnost a jakost mince.
2. Popiš postup výroby mince.
3. Kdy se objevují první papírové peníze?

Odpovědi:

1. Hrubá hmotnost znamená, kolik se z určitého množství kovu vyrobí mincí.

Jakost – poměr ušlechtilého kovu v minci.

2. Stříbro bylo zbaveno příměsí, popř. smícháno s mědí. Z tenkých válečků, tzv. cánů, stříhali *mincíři* střížky. Střížky byly vloženy do roztoku kuchyňské soli a modré skalice. Na stolicích seděli *pregéři* a ze střížků razily mince.

3. V 18. století za vlády Marie Terezie.